

PM 2011: RVI (Dnr 001-1233/2011)

**Miljömålsberedningens betänkande Etappmål i miljömålssystemet (SOU 2011:34) samt Naturvårdsverkets rapport Miljömålen på ny grund (rapport 6420)
Remiss från Miljödepartementet**

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen Miljömålsberedningens betänkande ”Etappmål i miljömålssystemet” (SOU 2011:34) samt Naturvårdsverkets rapport ”Miljömålen på ny grund” (rapport 6420) hänvisas till denna promemoria.
2. Beslutet i ärendet justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Per Ankersjö anför följande.

Ärendet

Miljömålssystemet har nyligen setts över och reviderats. Förändringarna består bland annat av övergången från delmål till etappmål. Även ”preciseringar” har introducerats som anger miljö kvalitetsmålen innebörd samt kriterier för uppföljning.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden samt till Stockholm Vatten AB.

Stadsledningskontoret anser att det är glädjande att miljö kvalitetsmålen bedömning har tagit en positivare riktning jämfört med tidigare utvärderingar. Dock kan det konstateras att mycket återstår att göra.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att det samlade remissmaterialet i flera avseenden ger ett ofärdigt intryck. Förslaget hade tjänat på en ytterligare bearbetning och synkronisering mellan Miljömålsberedningens betänkande och Naturvårdsverkets rapport till en mer sammanhållen och överblickbar produkt. Det finns en otydlighet både vad gäller utformning, struktur och logik vad gäller förhållandet mellan preciseringarna och etappmålen som bör rättas till.

Stadsbyggnadsnämnden anser att det är positivt med förslag som syftar till att miljöarbetet kan effektiviseras. Det är dock väsentligt att åtgärder och styrmedel som kopplas till etappmålen kan konsekvensbedömas och väga in olika samhällsperspektiv, såväl ekologiska, sociala som ekonomiska.

Trafik- och renhållningsnämnden bedömer att det är tveksamt om ambitionen och syftet med att förenkla det nya miljömålssystemet har uppnåtts.

Stockholm Vatten AB anser att sammantaget kommer ansatsen med etappmål och arbetet med preciseringar och ny bedömningsgrund att förbättra den framtida uppföljningen och göra det möjligt att tydliggöra olika aktörers ansvar.

Mina synpunkter

Jag tycker att det är mycket positivt att man nu ser över miljömålen i syfte att öka kraften i miljöarbetet. Övergången från delmål till etappmål kan innebära att målen i högre grad kopplas till faktiska styrmedel och åtgärder. I likhet med delar av den indikatorstrukturmodell vi har i Stockholms stad kommer etappmålen att identifiera önskvärda omställningar i samhället/organisationen snarare än att mäta det faktiska tillståndet. Jag tror att detta kan leda till att miljöarbetet systematiseras bättre och således ger bättre resultat. Dock saknas resonemang kring hur etappmålen samt hur preciseringar ämnas förhålla sig till den befintliga indikatorstrukturen. Det är i dagsläget inte fullständigt beskrivet vad som ska mätas, viktas och vad det är som ska styra arbetet. Det fortsatta arbetet bör därför fokusera på att tydliggöra och säkerställa kopplingen mellan resultat och aktiviteter. I övrigt hänvisar jag till miljö- och hälsoskydds nämndens och stadsledningskontorets remissvar.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen Miljömålsberedningens betänkande "Etappmål i miljömålssystemet" (SOU 2011:34) samt Naturvårdsverkets rapport "Miljömålen på ny grund" (rapport 6420) hänvisas till denna promemoria.
2. Beslutet i ärendet justeras omedelbart.

Stockholm den 22 september 2011

PER ANKERSJÖ

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Etappmål i miljömålssystemet, Miljöberedningens betänkande, sammanfattning
3. Miljömålen på ny grund, rapport från Naturvårdsverket, sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Karin Wanngård*, och *Tomas Rudin* (båda S) enligt följande.

Vi delar förvaltningens uppfattning att miljömålsberedningens förslag till etappmål endast täcker in en liten del av de tidigare delmålen och delar också farhågorna att det kommer att ta mycket lång tid innan miljömålssystemet har kompletterats med konkreta etappmål som täcker in alla delar av miljö kvalitetsmålen. Därutöver vill vi anföra följande: Regeringen har prioriterat ned miljöarbete trots att systemet med miljö kvalitetsmål uppskattats mycket av kommuner och länsstyrelser. Regeringen har inte heller velat ta tillvara de strukturer som visat sig fungera mycket bra som till exempel Miljömålsrådet. Regeringens hela hantering av miljömålen visar att man inte förstått poängen med arbetet med miljömålen och fördelarna med en bred förankring.

ÄRENDET

Ärendet består dels av Miljömålsberedningens betänkande och dels av Naturvårdsverkets rapport ”Miljömålen på ny grund”.

Miljömålssystemet har nyligen setts över och reviderats. Förändringarna består bland annat av övergången från delmål till etappmål. Övergången till etappmål innebär att det blir enklare att analysera den svenska rådigheten över måluppfyllelsen. Syftet är att ytterligare öka kraften i miljöarbetet. Etappmålen har uppgift att konkretisera den samhällsomvandling som behöver ske för att generationsmålet och miljö kvalitetsmålen ska kunna nås. Etappmålen ska inte beskriva det miljötillstånd som vi vill uppnå, eftersom det redan är fastlagt i miljö kvalitetsmålen och dess preciseringar.

Etappmålen ska vara ambitiösa men möjliga att nå. De ska vara kopplade till styrmedel och åtgärder och vara tidsetapper på vägen mot att uppnå förutsättningarna för att nå ett eller flera miljö kvalitetsmål. Etappmål kan enligt Miljömålsberedningens direktiv föreslås när det finns underlag med samhällsekonomiska konsekvensbedömningar.

Miljömålsberedningen föreslår ett antal etappmål avseende luftföroreningar, farliga ämnen, avfall samt biologisk mångfald.

Naturvårdsverkets rapport innehåller bedömningar av de 16 miljö kvalitetsmålen utifrån en ny bedömningsgrund samt förslag till nya målpreciseringar och slutredovisningar av delmålen.

Naturvårdsverket redovisar i rapporten Miljömålen på ny grund, sin översyn av miljö kvalitetsmålens preciseringar, vilka anger miljö kvalitetsmålens innebörd samt en slutredovisning av de tidigare delmålen. Med de nya preciseringarna och bedömningsgrunderna finner Naturvårdsverket att tio av miljö kvalitetsmålen kan vara möjliga att nå år 2020 om ytterligare åtgärder vidtas. Bland de mål som inte bedöms kunna nå återfinns Begränsad klimatpåverkan, Giftfri miljö, Hav i balans, God bebyggd miljö samt Ett rikt växt- och djurliv. Skyddande ozonskikt bedöms möjligt att nå med redan vidtagna åtgärder.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden samt till Stockholm Vatten AB.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 17 augusti 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att det är glädjande att miljö kvalitetsmålens bedömning har tagit en positivare riktning jämfört tidigare utvärderingar. Dock kan det konstateras att mycket återstår att göra. Naturvårdsverkets rapport understryker vikten av att mål formuleras som är realistiska att nå, samtidigt som det konstateras att Sveriges rådighet i flera fall är begränsad. Stadsledningskontoret anser att endast under förutsättning att valda mål uppfattas som realistiska och möjliga att nå, kommer dessa att bli föremål för genomtänkta prioriteringar i de verksamheter där de omvandlas till olika aktiviteter och åtgärder.

Övergången från delmål till etappmål kan innebära att målen i högre grad kopplas till faktiska styrmedel och åtgärder. I likhet med delar av indikatorstrukturen i Stockholm stads styrmodell kommer etappmålen att identifiera önskvärda omställningar i samhället/organisationen snarare än att mäta det faktiska tillståndet.

Stadsledningskontoret konstaterar att förändringen kan leda till att miljöarbetet systematiseras bättre. Dock saknas resonemang kring hur etappmålen, samt hur preciseringar ämnas förhålla sig till den befintliga indikatorstrukturen. Det är i dagsläget inte fullständigt beskrivet vad som ska mätas, viktas och vad det är som ska styra arbetet. Det fortsatta arbetet bör därför fokusera på att tydliggöra och säkerställa kopplingen mellan resultat och aktiviteter. Det är också angeläget att inte tillåta mål för sektorn spreta på det sätt som riskeras idag när exempelvis preciseringar divergerar från EU-föreskrifter och miljökvalitetsnormer. Stadsledningskontoret anser att det är en nackdel för det samlade och fortsatta miljöarbetet att program, föreskrifter och normer har olika målsättning, särskilt avseende kommunernas arbete med tillståndsfrågor.

Avslutningsvis menar stadsledningskontoret att den fortsatta omdaning av miljömålssystemet inte får leda till att miljöarbetet avstannar eller avvaktar utarbetandet av nya etappmål. Stockholms stad förnyar och fortsätter ett prisbelönat miljöarbete utifrån de nationella miljökvalitetsmålen under 2012 då stadens nya miljöprogram som är under antagande börja gälla. Stadens miljöprogram utgår från miljökvalitetsmålen, identifierar rådighet samt bryter ned dessa till lokal nivå. Stadsledningskontoret utgår från att det nya miljömålssystemet och introduktionen av etappmål inte bara kommer att stödja detta arbetssätt, utan också underlätta det. Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen anser remissen besvarad med vad som anförs i tjänsteutlåtandet.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 30 augusti 2011 att överlämna och åberopa miljöförvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Katarina Luhr m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Rana Carlstedt m.fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Stellan F Hamrin (V), *bilaga 1*.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 9 augusti 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Nedan lämnas först synpunkter på Naturvårdsverkets rapport om preciseringarna. Rapporten som är på drygt 450 sidor är mycket omfattande och förvaltningen har inte i detalj tagit ställning till de enskilda preciseringarna utan lämnar generella synpunkter på förslagets utformning och roll i miljömålssystemet. I bilaga 1 till tjänsteutlåtandet redovisas ett utdrag ur rapporten med förslag till reviderade preciseringar samt nuvarande preciseringar.

Därefter lämnas mer detaljerade synpunkter på Miljömålsberedningens förslag till etappmål och utredningsförslag i de fall förvaltningen anser att det finns skäl att kommentera dessa.

Övergripande synpunkter

Det samlade remissmaterialet är mycket omfattande och ger i flera avseenden ett ofärdigt intryck. Förslaget hade tjänat på en ytterligare bearbetning och synkronisering mellan Miljömålsberedningens betänkande och Naturvårdsverkets rapport till en mer sammanhållen och

överblickbar produkt. En förklaring till detta synes vara att dokumenten arbetats fram parallellt, med samma leveransdatum, och att de inblandade parterna inte fått tillräcklig med tid att samordna sitt arbete.

Miljömålsberedningens förslag till etappmål täcker endast in en liten del av de tidigare delmålen och det finns anledning att befara att det kommer att ta mycket lång tid innan miljömålssystemet har kompletterats med konkreta etappmål som täcker in alla delar av miljökvalitetsmålen.

Även om de etappmål som föreslås är relevanta och framstår i sin andemening som ambitiösa hade det varit önskvärd med en tydligare koppling till de föreslagna preciseringarna av miljömålen samt en högre grad av konkretion för att göra dem mer åtgärdsinriktade och operativa. Etappmålen är i flera fall allmänt hållna t.ex. av karaktären ”Sverige ska bidra till att beslut fattas ...” vilket kommer att försvåra uppföljningen av målen. Det gör det också svårt att bedöma vilka de praktiska och resursmässiga konsekvenserna blir för kommunerna i allmänhet och för Stockholm stad.

Synpunkter på Naturvårdsverkets rapport ”Miljömålen på ny grund” med förslag till reviderade preciseringar av miljökvalitetsmålen

Med ändringarna i miljömålsstrukturen har också miljökvalitetsmålen definitioner setts över och de har i flera fall blivit mer omfattande än tidigare. Översynen har letts av Naturvårdsverket i samverkan med övriga målansvariga myndigheter. I och med att delmålen ersätts med etappmål menar Naturvårdsverket att preciseringarna får en viktigare roll i det nya systemet och att målen bör följas upp utifrån dessa.

Förvaltningen anser att det finns en otydlighet både vad gäller utformning, struktur och logik vad gäller förhållandet mellan preciseringarna och etappmålen som bör rättas till. Preciseringarna ska enligt Naturvårdsverket förtydliga vad miljökvalitetsmålen innebär och vad som behövs för att målet ska anses uppnått. I uppdraget till Naturvårdsverket angavs också att preciseringarna borde vara utformade på ett enhetligt sätt.

Förvaltningen tolkar uppdraget som att preciseringarna i första hand ska konkretisera det önskade tillståndet samt vilken påverkan och vilka effekter som kan accepteras. Så är också fallet för några av preciseringarna, t.ex. Begränsad klimatpåverkan, Skyddande ozonskikt och Ingen övergödning som är korta, tydliga och fokuserade på vad som ska uppnås. Andra mål, t.ex. Giftfri miljö, Levande sjöar och vattendrag samt Myllrande våtmarker har ett flertal preciseringar som beskriver hur målen ska nås (läs åtgärder) och som är av den karaktären att de skulle kunna ingå i etappmål. För ungefär hälften av målen finns dessutom omfattande förtydliganden med underrubriken ”Innebörd/förtydligande” som enligt läsanvisningen inte ingår i preciseringarna, vilket ytterligare försvårar begripligheten av systemet.

Avsaknaden av enhetlig struktur i målen preciseringar och den oklara rollen de enligt förvaltningens mening har i förhållande till etappmålen gör att det finns svårigheter i att se den logik som avses i miljömålssystemet. Förvaltningen anser att det föreliggande förslaget till preciseringar bör omarbetas så att strukturen blir tydlig med gemensamma benämningar/rubrik, t.ex. Tillstånd. Påverkan, Exponering, Effekt, Kunskapsuppbyggnad. Åtgärder bör så långt möjligt förbehållas etappmålen där dessa ska konsekvensbedömas innan de beslutas. Om specifika åtgärder ändå ska finnas med i preciseringarna anser förvaltningen att dessa också måste konsekvensbedömas. Det är av särskilt intresse för kommunerna att det tydligt framgår vilka resurser åtgärderna kommer att medföra samt vilka aktörer som ska stå för dessa.

Synpunkter på Miljömålsberedningens förslag till etappmål och utredningsförslag i betänkandet "Etappmål i miljömålsystemet"

Luftföroreningar

Miljömålsberedningen förslag till etappmål

7.4.1 Etappmål om begränsade utsläpp av gränsöverskridande luftföroreningar i Europa

Senast år 2014 har Sveriges insatser bidragit till att EU har beslutat om ytterligare begränsningar av nationella utsläpp av luftföroreningar genom en revision av det s.k. takdirektivet.

Viktiga utgångspunkter för den svenska förhandlingspositionen är de europeiska utsläppsminskningar som behövs för att skapa förutsättningar att nå de svenska miljö kvalitetsmålen och möjligheterna att begränsa de inhemska utsläppen.

Senast 2014 har Sveriges insatser bidragit till att det nya Göteborgsprotokollet under FN:s luftvårdskonvention CLRTAP ratificerats av tillräckligt många länder för att ha trätt i kraft.

Sverige bör skyndsamt ratificera det nya Göteborgsprotokollet och internationellt verka aktivt för att andra länder, inte minst de som inte är medlemmar i EU, också skyndsamt ratificerar Göteborgsprotokollet.

Miljöförvaltningen håller med miljömålsberedningen att det krävs minskad import av luftföroreningar. Utsläppen bör i första hand begränsas av ozonbildande ämnen d v s kväveoxider och flyktiga organiska ämnen samt partiklar.

I Stockholm svarar den långväga transporten av ozon från kontinenten för huvuddelen av det marknära ozonet. Ozonhalterna är lägre i Stockholms innerstad än i regional bakgrundsluft vilket beror på att ozonet bryts ned av trafikens utsläpp av kväveoxid. Med minskade lokala utsläpp från vägtrafiken kommer alltså ozonhalterna att öka såvida inte långväga importen minskar.

Vad gäller partiklar så utgör PM_{2,5} cirka en tredjedel av PM₁₀-halterna i gatunivå i Stockholms innerstad och består till stor del av intransport av partiklar från andra länder. Minskade intransport av PM_{2,5} underlättar möjligheten att klara gällande miljö kvalitetsnormer för PM₁₀.

Med krav på minskade utsläpp i Europa följer även en begränsning av utsläppen i Sverige. För Sveriges del är utsläpp av kväveoxider och partiklar (PM₁₀) höga och lokalt svarar vägtrafiken för stora utsläpp. Etappmål för vägtrafiken och legala möjligheter för kommuner att minska utsläppen på ett effektivt sätt är av stor vikt.

Miljömålsberedningen förslag till etappmål

7.4.2 Etappmål om begränsningar av utsläpp av luftföroreningar från sjöfarten

Senast år 2016 har svenska insatser nationellt och internationellt bidragit till att utsläppen av svaveldioxid, kväveoxider och partiklar från fartygstrafiken i Östersjön och Nordsjön minskar.

Möjligheterna att införa ekonomiska styrmedel för att minska utsläppen av luftföroreningar från sjöfarten i Östersjön och Nordsjön bör utredas.

Miljömålsberedningen konstaterar att det internationella regelverket kan kompletteras med ekonomiska styrmedel för sjöfarten i Östersjön och Nordsjön för att ge incitament att minska

utsläppen av kväveoxider samt att frågan om ekonomiska styrmedel behöver utredas närmare.

Förvaltningen kan konstatera att Stockholms hamnar införde miljödifferenterade hamnavgifter år 1998. Den största minskningen på avgiften ges till de fartyg som använder ett lågsvavligt bränsle och dem som har katalysatorer på samtliga motorer. Lägre avgifter får även de fartyg som drivs med lågsvavligt bränsle, som har vidtagit kväveoxidreducerande åtgärder, som sopsorterar och minimerar sina avfallsmängder och tankfartyg med dubbelbottnade skrov. Redan 1995 infördes rabatt för fartyg med katalysatorer som minskar utsläpp av kväveoxider.

Mot bakgrund av de erfarenheter Stockholms hamnar har av tillämpning av miljödifferenterade avgifter anser förvaltningen att frågan torde kunna utredas mycket snabbt och föreslår att Sverige aktivt verkar för att liknande system införs i samtliga Östersjö- och Nordsjöhamnar. För att systemet med differentierade hamnavgifter ska fungera måste samtliga berörda länder införa samma ekonomiska styrmedel. Om inte detta sker får hamnar utan differentiering och med korta geografiska avstånd mellan sig konkurrensfördelar då fartyg med låg miljöprestanda söker sig till dessa. Samma resonemang som för hamnavgifter bör gälla för farledsavgifter.

Miljömålsberedningens utredningsförslag:

7.5.1 Minskade utsläpp från industrialanläggningar, m.m.

Den höjning av kvävedioxidavgiften som genomfördes 2008 bör utvärderas. Utvärderingen bör omfatta en prövning att höja avgiften och av möjligheten att bredda kretsen avgiftsskyldiga. Utvärderingen bör vara genomförd senast 2012.

Förvaltningen anser liksom miljömålsrådet att konsekvenserna av den höjning av NO_x-avgiften som gjordes år 2008 bör utvärderas. Man bör också samtidigt utreda konsekvenserna av en ytterligare höjning av avgiften. Avseende avgiftsskyldigheten omfattar denna idag endast energiproduktionsanläggningar. Tyngre industrier och rederier är exempel på verksamheter som skulle kunna ingå i utredningen om en eventuell utvidgad krets avgiftsskyldiga.

Det är viktigt att samhällsekonomiska effekter ingår i utredningen. Risker för oönskade miljöeffekter bör också beaktas, exempelvis ett ökat utsläpp av ammoniak eller lustgas som en följd av kväveoxidrening.

Miljömålsberedningens utredningsförslag:

7.5.2 Luftföroreningar från vägtrafiken och arbetsmaskiner

Vägtrafiken och arbetsmaskiner är en källa för betydande mängder av kväveoxider, flyktiga organiska föreningar och partiklar. Ett etappmål inom området är angeläget. Detta förutsätter ytterligare utredningar. Utredningsarbetet behöver bedrivas skyndsamt så att etappmål kan formuleras så snart som möjligt.

Miljömålsberedningen föreslår i sin motivetext att ett etappmål ska formuleras som ett åtgärdsprogram för utsläppsbegränsning. Miljöförvaltningen delar miljömålsberedningens bedömning att vägtrafiken och arbetsmaskiner är en källa för betydande mängder av kväveoxider, flyktiga organiska föreningar och partiklar, samt att etappmål inom området är angeläget.

Miljöförvaltningen vill uppmärksamma att det finns åtgärdsprogram för att följa miljökvali-

tetsnormer för luft på ett antal platser i landet. Eftersom utsläppen varierar kraftigt över landet måste också åtgärdsprogrammet ta hänsyn till vart utsläppen sker. Det är t.ex. särskilt viktigt att ur ett hälsoperspektiv minska utsläpp i maknivå i tätorter där utvädring och utspädning av halter är sämre. Det åtgärdsprogram som föreslås tas fram som etappmål behöver förankras lokalt och stämmas av mot de lokala/regionala programmen.

Miljömålsberedningens utredningsförslag:

7.5.3 Luftföroreningar från produktanvändning

Utsläppen av flyktiga organiska ämnen från produktanvändning har de senaste åren ökat efter en lång period av minskade utsläpp, som en följd av bl.a. ändrade konsumtionsmönster. Ett etappmål inom området är angeläget. Detta förutsätter ytterligare utredningar. Utredningsarbetet behöver bedrivas skyndsamt så att etappmål kan formuleras så snart som möjligt.

Miljömålsberedningens bedömning är att det finns starka skäl att göra en genomgång av området och att ett etappmål inom området är angeläget. Förvaltningen instämmer helt i detta och ställer sig därför något frågande till att beredningen nöjer sig med att göra en allmän bedömning och inte redan i detta betänkande formulerat ett sådant etappmål.

Miljömålsberedningens förslag till etappmål

7.5.4 Etappmål om luftföroreningar från småskalig vedeldning

Nya pannor för småskalig vedeldning ska klara miljökrav som förutsätter den bästa tillgängliga tekniken inom EU. Nya byggregler om detta bör träda i kraft senast 2012. Miljöpåverkan från befintliga pannor för småskalig vedeldning bör utredas.

Miljöförvaltningen håller med miljömålsberedningen att nya pannor för småskalig vedeldning ska klara miljökrav som förutsätter bästa tillgängliga teknik inom EU. Gamla pannor kopplat till ett felaktigt eldningsbeteende ger höga utsläpp. Även nya pannor med ett felaktigt eldningsbeteende kan generera höga utsläpp. Vid ofullständig förbränning genereras utsläpp av skadliga ämnen och däribland cancerframkallande ämnen. Hur höga halter som genereras beror dock i hög grad på omblandning och spädning i luften. Eldning i vedpannor är således ett större problem i norra Sverige där det under vintertid råder stabila meteorologiska förhållanden. Att komma åt de olägenheter som vedeldning ger upphov till såsom besvärande lukt är svårt p.g.a. att det saknas objektiva underlag för att kunna bedöma graden av olägenhet.

Vad gäller utredningsbehov av vedeldningens miljöpåverkan så bör det samordnas med Energimyndigheten. Energimyndigheten har under 2000-talet genomfört omfattande utredningar av vedeldningens miljöpåverkan.

Miljömålsberedningens utredningsförslag:

7.5.5 Begränsade luftutsläpp av ammoniak

För närvarande pågår beredning inom Regeringskansliet om åtgärder för att begränsa luftutsläppen av ammoniak. Under förutsättning att ändamålsenliga beslut fattas utifrån detta föreslår vi i nuläget inget etappmål.

Miljöförvaltningen har ingen kommentar

Miljömålsberedningens utredningsförslag:

7.6.1 Legala möjligheter för kommuner att ingripa mot luftföroreningar

För närvarande pågår beredning inom Regeringskansliet om förslag för att stärka kommunernas legala möjligheter att ingripa mot luftföroreningar. Under förutsättning att ändamålsenliga beslut fattas utifrån detta föreslår vi i nuläget inget etappmål.

Förslag att stärka kommunernas legala möjligheter att ingripa mot luftföroreningar bereds f.n. inom Regeringskansliet. Miljömålsberedningen föreslår därför inget etappmål för denna rubrik. Förvaltningen kan konstatera att beslut redan fattats om förbättra kommunernas legala möjligheter att ingripa mot luftföroreningar genom ändring i trafikförordningen (1998:1276), 10 kap 2§, vilket ger kommunerna möjlighet att införa miljözoner för personbilar, samt att ge möjlighet att införa förbud mot dubbdäck inom ett visst område. Förordningen träder i kraft 1 september 2011.

Farliga ämnen

Allmänt

Det är logiskt att arbetet inom området bedrivs på EU-nivå och det känns inte rimligt att ifrågasätta enskilda årtal eller formuleringar. För att systemet ska fungera och ge någon verkan krävs att hela kedjan finns, d.v.s. även en fungerande tillsyn. Stockholms stad har, i samarbete med bl. a. Göteborg, Malmö och Kemikalieinspektionen, bedrivit tillsyn inom området. För att maximera insatserna på området är det viktigt att intresserade kommuner ges möjlighet att ta över tillsynsansvar över primärleverantörer av kemiska produkter, d.v.s. att miljötillsynsförordningen ändras.

Miljömålsberedningen förslag till etappmål

8.4.1 Etappmål om särskilt farliga ämnen

Sveriges insatser ska bidra till att beslut fattas inom befintliga och vid behov om nya regelverk som hanterar särskilt farliga ämnen. Dessa regelverk tillämpas inom EU för alla relevanta användningsområden i syfte att fasa ut särskilt farliga ämnen. Beslutade åtgärder ska bl.a. omfatta:

- Särskilt farliga ämnen är föremål för prövning eller beslut om utfasning under gällande regelverk inom alla användningsområden, senast år 2018.

- I produktionsprocesser används särskilt farliga ämnen endast under strikt reglerade omständigheter, senast år 2018.

- Hormonstörande respektive kraftigt allergiframkallande ämnen betraktas som särskilt farliga ämnen i alla relevanta regelverk, senast år 2015.

- Alla relevanta regelverk inkluderar i begreppet särskilt farliga ämnen även ämnen med andra allvarliga egenskaper än dem som omfattas av nuvarande specifika kriterier och som inger motsvarande grad av betänklighet, senast år 2018.

Förvaltningen instämmer i att regelverket behöver utvecklas så att tillstånd för användning endast beviljas för att använda ett särskilt farligt ämne under strikt reglerade förhållanden och endast när substitut saknas. Dessutom bör ämnen på kandidatlistan föras över till bilaga

XIV till REACH¹ i snabbare takt. Det är inte förrän ämnet står med i bilaga XIV som det blir föremål för tillståndsprövning. För ämnen på kandidatlistan gäller endast informationskrav.

Miljömålsberedningen förslag till etappmål

8.4.2 Etappmål om kunskap om ämnens hälso- och miljöegenskaper

Sveriges insatser ska bidra till att beslut fattas inom befintliga eller vid behov nya regelverk inom EU eller internationellt som ställer krav på att uppgifter om miljö- och hälsofarliga egenskaper hos kemiska ämnen är tillgängliga och att uppgifterna är tillräckliga för att möjliggöra riskbedömning för alla användningsområden. Beslutade regelverk ska bl.a. omfatta:

- Informationskraven i samband med registrering i Reach stärks för ämnen som tillverkas eller importeras i lägre kvantiteter (< 10 ton per tillverkare/importör och år), senast år 2018.
- Kunskapskraven i relevant lagstiftning gällande kemikalier och varor är tillräckliga för att bedöma och ställa krav på minimering av hälso- och miljöeffekter av nanopartiklar/nanomaterial, senast år 2015.
- Alla relevanta regelverk beaktar kombinationseffekter vid exponering för kemikalier. Verktyg och kunskap tillräcklig för att hantera dessa effekter i respektive regelverk har utvecklats, senast år 2015.
- Regelverken beaktar att barn är särskilt känsliga för påverkan från kemikalier, senast år 2015.

Förvaltningen stödjer Miljömålsberedningens förslag om att stärka informationskraven i samband med registrering i Reach för ämnen som tillverkas eller importeras i lägre kvantiteter (< 10 ton per tillverkare/importör och år).

Reach grundas på principen att det är tillverkare, importörer och nedströmsanvändare som bär ansvaret för att de ämnen som de tillverkar, släpper ut på marknaden eller använder inte orsakar skadliga effekter på hälsan och miljön. Nuvarande anmälningsskyldighet gäller om mängden av ämnet överstiger 1 ton per tillverkare/importör och år hos den enskilde tillverkaren/importören. Detta innebär att farliga ämnen kan produceras eller importeras i stora mängder genom flera aktörer utan att omfattas av de högre kunskapskraven. Ökade krav för ämnen som tillverkas eller importeras i lägre kvantiteter kan innebära merarbete för den enskilde företagaren men kan framförallt leda till minskad kemikalieanvändning.

Förvaltningen stödjer också ambitionen att ”alla relevanta regelverk beaktar kombinationseffekter vid exponering för kemikalier och det ska finnas verktyg och kunskap för att hantera dessa effekter senast år 2015.”

Det är i blandningar som människor och miljö exponeras för kemikalier och den kombinerade effekten av en kemikalieblandning kan vara större än giftigheten för de enskilda komponenterna var för sig. Dessutom kan en blandning av ämnen som inte är giftiga var för sig ge skadliga effekter. Förbättrad kunskap behövs om samverkans effekter av olika kemikalier och för att möjliggöra detta behöver metodiken för miljö- och hälsoriskbedömning av kemikalier utvecklas.

---

¹ För vissa särskilt farliga ämnen krävs tillstånd för användning. Dessa listas i bilaga 14 till REACH. Den s.k. Kandidatförteckningen innehåller ämnen som kan bli föremål för sådan tillståndsprövning och uppdateras kontinuerligt.

Miljömålsberedningen förslag till etappmål

8.4.3 Etappmål om information om farliga ämnen i varor

Senast år 2020 har Sveriges insatser bidragit till att regelverk eller överenskommelser tillämpas inom EU eller internationellt för att göra information om miljö- och hälsofarliga ämnen i varor tillgänglig för alla berörda. Reglerna införs stegvis för olika varugrupper. De beslutade åtgärderna innebär bl.a. följande:

- Information om hälso- och miljöfarliga ämnen som ingår i material och varor görs tillgänglig genom harmoniserade system som omfattar prioriterade varugrupper. Informationen ska finnas tillgänglig under varans hela livscykel.

Förvaltningen stödjer förslaget. Förbättrad tillgänglighet av information om farliga ämnen i harmoniserade system kan t.ex. göra det lättare för kommunerna att ställa krav vid upphandling.

Miljömålsberedningens utredningsförslag:

8.5.1 Nationellt arbete kring farliga ämnen

När EU saknar regelverk för farliga ämnen eller deras användning och det föreligger allvarliga hälso- eller miljörisker är det angeläget att Sverige går före med nationell reglering. Bedömningen av i vilka fall Sverige ska gå före bör bygga på en strategisk analys som bl.a. omfattar graden av risk och nyttan av nationella insatser som en hävstång för att även få tillstånd åtgärder på EU-nivå eller internationellt

Miljöförvaltningen instämmer i bedömningen och har ingen ytterligare kommentar.

Miljömålsberedningens utredningsförslag:

8.5.2 Exponering för kadmium

Regeringen bör ge Jordbruksverket, Kemikalieinspektionen, Livsmedelsverket och Naturvårdsverket i uppdrag att föreslå ett etappmål för exponering för kadmium via livsmedel, inklusive förslag till åtgärder och styrmedel på nationell nivå.

Miljöförvaltningen har ingen kommentar.

Miljömålsberedningens utredningsförslag:

8.5.3 Efterbehandling av förorenade områden

Regeringen bör ge Naturvårdsverket i uppdrag att föreslå etappmål om efterbehandling av förorenade områden, inklusive förslag till åtgärder och styrmedel.

Förvaltningen ser positivt på att ett tydligt fokus sätts på faktisk sanering. Kraven på huvudstudier för ”enklare objekt” t ex där schaktning är det enda rimliga, skulle kunna mildras för att effektivisera det administrativa arbetet inför saneringar och därmed minska kostnaderna.

Förvaltningen föreslår vidare att regeringen i sitt uppdragsdirektiv till Naturvårdsverket särskilt ser över möjligheten för kommunerna att söka bidrag löpande under året. Exempelvis för att utöka eller komplettera en pågående undersökning. Detta skulle med säkerhet påskynda och underlätta undersökning av områden med statliga medel och därmed ledtiden fram till sanering. Nu fördröjs detta arbete betydligt i väntan på nästa undersökningsomgång. Meddelande om beviljande om bidrag ges i februari och utbetalningar sker i april för bidrag

som sökts i oktober. Det innebär också att en utökning/komplettering inte kan föras in i den pågående undersökningen eller att ytterligare uttagna, sparade prover kan analyseras.

För mindre attraktiva områden skulle betydligt fler saneringar kunna komma igång om en del av saneringen kunde betalas med statliga medel inför en eventuell exploatering. Många av dessa områden lämnas idag utan åtgärd, eftersom efterföljande exploatering inte kan täcka saneringskostnaderna. Det innebär kanske också att jungfrulig mark tas i anspråk i stället för att som i Stockholm ta redan exploaterad och därmed påverkad mark i anspråk för annan och ny markanvändning.

Förvaltningen befarar att många MIFO fas 2-områden inte kommer att bli åtgärdade, om inte statliga medel lämnas till dessa. En del av dessa kan vara betydligt mer förorenade än den första översiktliga undersökningen visar. Det kan säkert också vara en fördel för vissa kommuner att bygga upp en saneringsorganisation och erfarenheter för ett mindre projekt, som sedan kan tillämpas även på de större och svårare projekten.

Avfall

Miljömålsberedningen förslag till etappmål

9.4.1 Etappmål om ökad resurshushållning i livsmedelskedjan

Resurshushållningen i livsmedelskedjan ökar till 2015 genom att:

- Matavfallet minskar med minst 20 procent jämfört med år 2010.
- Minst 40 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger behandlas biologiskt så att växtnäring och energi tas tillvara.
- Minst 60 procent av fosforföreningarna i avlopp tas tillvara och återförs till produktiv mark, varav minst hälften återförs till åkermark.

Miljöförvaltningen stödjer i huvudsak miljömålsberedningens förslag till etappmål inom detta område. Förvaltningen bedömer att förslaget är möjligt rent hygieniskt och lagtekniskt. Det är dock viktigt att hitta lämpliga praktiska former för insamling av matavfallet, särskilt i städer med ett stort antal flerbostadshus.

Förvaltningen föreslår en justering av det tredje målet. Eftersom fosfor kan både hanteras genom att rötslam bildas i särskilda biogasanläggningar som använder organiskt hushållsavfall eller via avloppsreningsverken så föreslår vi att målet inte begränsas till avlopp utan skulle kunna få lydelsen:

Minst 60 procent av fosforföreningarna i livsmedlen tas tillvara och återförs till produktiv mark, varav minst hälften återförs till åkermark.

Miljömålsberedningen förslag till etappmål

9.5.1 Etappmål om ökad återanvändning och återvinning av byggnads- och rivningsavfall

Återanvändningen och materialåtervinningen av icke-farligt byggnads- och rivningsavfall är minst 70 procent år 2020.

En ökad återanvändning/materialåtervinning är nödvändig och i linje med den s.k. avfallshierarkin. Det föreslagna målet överensstämmer med EU:s krav. Bristen på statistik inom om-

rådet gör dock att det kan bli svårt att utvärdera om målet nås.

Miljömålsberedningens utredningsförslag:

9.5.2 Ökad återanvändning och återvinning av papper, metall, plast, glas m.m. från hushåll

Miljömålsberedningens föreslår även att myndigheter ges i uppdrag att genomföra utredningar så att etappmål kan formuleras inom området.

Förvaltningen instämmer i beredningens förslag att låta Naturvårdsverket utreda och föreslå nya etappmål. Miljömålsberedningen skriver dock att utredningen endast ska beröra förpackningar från hushåll. Här bör dock även förpackningar från verksamheter ingå, eftersom producentansvaret inte bara gäller hushållens avfall.

Biologisk mångfald

Mål för biologisk mångfald finns i miljö kvalitetsmålet *Ett rikt växt- och djurliv* och i de naturtypsinriktade målen *Levande sjöar och vattendrag*, *Hav i balans och levande kust och skärgård*, *Myllrande våtmarker*, *Levande skogar* och *Ett rikt odlingslandskap*. Miljö kvaliteten hanteras även i delar av den övriga målstrukturen, t.ex. i *God bebyggd miljö*. Beredningen framhåller att mer specifika etappmål behövs för t.ex. skogen, odlingslandskapet, sjöar och hav. Dessa ska enligt förslaget tas fram i arbetet med *strategi för långsiktigt hållbar markanvändning med landskapsfokus* respektive *strategi för en sammanhållen vattenpolitik*.

Allmänt

Miljöförvaltningen instämmer med att det behövs ytterligare etappmål, såväl inriktade på naturtypsmålen som på fler av de preciseringar som Naturvårdsverket föreslår inom miljö kvalitetsmålet *Ett rikt växt- och djurliv*. Fler etappmål behövs för att täcka upp områdets komplexitet och för att engagera och underlätta för alla berörda aktörer. För det senare behöver miljö målssystemets struktur snarast tydliggöras. Det är något oklart om de fem föreslagna etappmålen för biologisk mångfald endast ska följas upp inom miljö kvalitetsmålet *Ett rikt växt och djurliv* och om exempelvis naturtypsinriktade etappmål ska struktureras in under respektive naturtypsmål. Eller om etappmålen samlat ska placeras på en mer övergripande plats i miljö målssystemet, då de liksom de redan föreslagna etappmålen för biologisk mångfald, också kan relateras till andra miljö kvalitetsmål. Det behöver också tydliggöras vilken roll etappmålen, preciseringarna av miljö kvalitetsmålen samt strategierna för långsiktigt hållbar markanvändning med landskapsfokus respektive med strategi för en sammanhållen vattenpolitik ska ha i det kommunala arbetet.

Miljömålsberedningen förslag till etappmål

10.4.1 Etappmål om ekosystemtjänster och resiliens

Senast 2013 är alla grundläggande ekosystemtjänster identifierade och hoten mot de ekosystem som förser oss med dem kartlagda. Detta ska kunna utgöra underlag för strategier för ökad resiliens i ekosystemen och säkerställande av ekosystemtjänsterna på kort och lång sikt.

Miljöförvaltningen välkomnar att de underlag som föreslås i etappmålet tas fram, inte minst som stöd för kunskapsuppbyggnad och ökad kännedom, bland exempelvis stadens förvaltningar som sköter och utvecklar stadens mark och vatten, om vad begreppen står för. Ekosystemtjänsternas och resiliensens betydelse för städerna, och stadsinvånarna, bör belysas i

detta sammanhang.

Miljömålsberedningen förslag till etappmål

10.5.1 Etappmål om hotade arter och naturtyper

Senast 2015 genomförs program för att uppnå gynnsam bevarandestatus för sådana hotade arter och naturtyper som inte kan säkerställas genom hållbar mark- och vattenanvändning och befintligt områdesskydd.

Miljöförvaltningen anser att etappmålet är mycket angeläget – såväl naturvårdsmässigt som rent kunskapsmässigt. Det är något oklart om programmen som nämns i etappmålet avser endast de av Länsstyrelserna framtagna ”Åtgärdsprogram för hotade arter” (ÅGP) eller om fler åtgärdsinriktade program ska tas fram.

Förvaltningen föreslår att etappmålet kompletteras med att program även utarbetas för att uppnå gynnsam bevarandestatus för ett urval idag mer vanligt förekommande arter. I det arturvalet kan exempelvis vissa indikatorarter och nyckelarter, t.ex. sådana arter som är avgörande för vissa andra arters överlevnad, ingå. Detta skulle innebära såväl viktig kunskapsuppbyggnad som ökad koppling till den föreslagna preciseringen om att hejda förlusten av biologisk mångfald, inom miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt och djurliv. Detta är också i linje med förtydligandet av preciseringen där det bland annat står att såväl vanligt förekommande som mer sällsynta arter ska fortleva i livskraftiga populationer. I ArtArken, Stockholm stads artdata-arkiv, kartläggs såväl hotade som andra skyddsvärda arter.

Kopplat till stadens tillsynsarbete, avgränsat till stadens naturreservat inom vilka tre Natura 2000-områden ingår, följs viss bevarandestatus upp. Den i sin tur bidrar till den systematiska och kommuntäckande övervakningen som förvaltningens planerade program för övervakning av biologisk mångfald och ekosystemtjänster syftar till.

Förvaltningen har inte haft möjlighet att ta ställning till vad detta mål rent praktiskt och resursmässigt skulle kunna innebära för stadens del. En dialog med Länsstyrelsen, som ansvarar för framtagande av ÅGP, i detta syfte är därför angelägen. Kommunernas roll och ansvar behöver förtydligas.

Miljömålsberedningen förslag till etappmål

10.5.2 Etappmål om invasiva främmande arter

Senast 2015 ska invasiva främmande arters effekter i Sverige vad avser biologisk mångfald samt socioekonomiska effekter på bl.a. hälsa vara bedömda och prioriterade insatser för bekämpning ska ha inletts.

Sverige verkar aktivt för en ambitiös EU-strategi mot invasiva främmande arter. Sverige verkar också aktivt för att EU är drivande i det internationella arbetet.

Miljöförvaltningens generella bedömning är att det är angeläget att förbättra kunskaperna om och bedöma invasiva främmande arters effekter vad avser biologisk mångfald och socioekonomiska effekter. I betänkandet beskrivs exempelvis risken med införsel av tallvedsnematoden, som kan orsaka stora skogsskador, via dekorationsbark till trädgårdar.

Det är viktigt att nya kunskaper om invasiva främmande arter sprids vidare till de verksamheter som kan drabbas men också till de som kan vara källa till spridning. I etappmålet bör därför ingå att ta fram riktad information om sådana arter som verksamheter och boende i städer och andra tätorter bedöms kunna vara spridningskälla till, t.ex. genom importerade

varor. Detta skulle vara ett bra för webbaserad information på kommunernas hemsidor, Förvaltningen gör ingen bedömning av om år 2015 är en rimlig tidpunkt för att senast uppnå målet.

Miljömålsberedningens utredningsförslag:

10.5.3 Överutnyttjande av arter

Överutnyttjande av enskilda arter genom för stora uttag från naturen är i Sverige ett problem framför allt i havet. Sverige ska därför verka för att EU:s gemensamma fiskepolitik blir långsiktigt hållbar, bl.a. genom att verka för att kvoterna inte överskrider de vetenskapliga rekommendationerna.

Miljöförvaltningen instämmer i förslaget och har ingen ytterligare kommentar.

Miljömålsberedningen förslag till etappmål

10.6.1 Etappmål om kunskap om genetisk mångfald

Senast 2015 ska en kartläggning och övervakning av den genetiska mångfalden ha inletts.

Genetisk mångfald är en av hörnpelarna för biologisk mångfald och det är angeläget att den genetiska mångfalden kartläggs och övervakas. Kommunerna skulle kunna bidra till det nationella eller regionala arbetet genom att vid egna artinventeringar bidra med exempelvis lokala artexemplar.

Miljömålsberedningen förslag till etappmål

10.7.1 Etappmål om den biologiska mångfaldens och ekosystemtjänsternas värden

Senast 2018 ska tillämpbara metoder för bedömning av värdena av biologisk mångfald och ekosystemtjänster på kort och lång sikt finnas tillgängliga.

Miljöförvaltningens tolkning är att etappmålet handlar om metoder för bedömning av monetära värden. Indirekt koppling finns till förslag till preciseringar av miljökvalitetsmål. Etappmålet kan ses som ett steg för Sveriges åtagande genom konventionen om biologisk mångfald, om att sådana värden senast år 2020 ska införlivas i nationalräkenskaperna och integreras i ekonomiska bedömningar och annat underlag till politiska avvägningar.

Till naturvärden hör det att beskriva och bedöma de biologiska och ekologiska värdena och dess förutsättningar, vanligtvis ingår även att bedöma de rekreativa värdena. Viktiga kvalitativa parametrar för dessa bedömningar är innehåll (såsom artförekomst, biotoper, specifika naturelement som t.ex. död ved), områdets storlek och läge i landskapet. Det senare är viktigt för t.ex. växt- och djurlivets genetiska spridning. Andra bedömningsfaktorer är grad av fragmentering och fysisk störning.

Miljöförvaltningens ställs ibland inför frågan om det monetära värdet på natur/naturelement som en jämförelse gentemot andra värden. Då det idag finns få exempel på system för kostnadsanalyser är ambitionen att ta fram tillämpbara metoder för bedömning av värdena av biologisk mångfald och ekosystemtjänster av intresse för kommunerna.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 8 september 2011 att som svar på remissen överlämna och återropa stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Tobias Olsson (MP), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Tomas Rudin m.fl. (S) och Maria Hannäs m.fl. (V), *bilaga 1*.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 29 augusti 2011 har i huvudsak följande lydelse.

När det gäller miljömålsberedningens betänkande ser stadsbyggnadskontoret positivt på förslag som syftar till att miljöarbetet kan effektiviseras. Det är väsentligt att åtgärder och styrmedel som kopplas till etappmålen kan konsekvensbedömas och väga in olika samhällsperspektiv såväl ekologiska, sociala som ekonomiska.

Kontoret instämmer i att samarbetet inom EU är centralt för att nå ytterligare resultat vad gäller luftföroreningar. Luftkvaliteten i Sverige förbättrades avsevärt under perioden 1980-2000. Därefter har luftföroreningarna inte minskat nämnvärt trots att de svenska utsläppen fortsatt att gå ned. Utsläpp från länderna i EU är en viktig orsak till att luftkvaliteten inte har förbättrats i högre grad. Det är därför angeläget att finna former för att begränsa utsläppen av gränsöverskridande luftföroreningar i Europa.

Beträffande åtgärder på lokal nivå är det bra att betänkandet tar upp att den kommunala rådgivningen kan behöva stärkas för att genom samhällsplanering, tillsyn eller andra åtgärder hantera olika miljöproblem.

Det är positivt att betänkandet i avsnittet om biologisk mångfald framhåller vikten av ett förstärkt ekosystemtänkande och mer fokus på ekosystemtjänster och resiliens, d.v.s. ekosystemens förmåga att långsiktigt klara av förändring och vidareutvecklas. Att arbetet med biologisk mångfald kräver insatser på såväl kort som lång sikt framhålls också. Stadsbyggnadskontoret instämmer i att mer kunskap om resiliens och ekosystemtjänster, och beaktande av dessa i samtliga samhällssektorer, är avgörande för en långsiktigt hållbar utveckling.

Ett etappmål föreslås i betänkandet handla om hotade arter och naturtyper vars bevarandestatus inte kan säkerställas genom hållbar mark- och vattenanvändning och befintligt områdeskydd. Det vore enligt kontoret önskvärt om detta kunde exemplifieras med några av de arter som åsyftas och några av de åtgärder som istället kan vara aktuella.

Ett av de föreslagna etappmålen berör värdena av biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Det är dock oklart om det enbart är de ekonomiska värdena som avses, eller om det innebär ett bredare förhållningssätt.

När det gäller Naturvårdsverkets rapport om miljömålen instämmer kontoret i att ett utvecklingsarbete kommer att behöva bedrivas för att reda ut oklarheter som föranleds av ny bedömningsgrund och nya preciseringar. Naturvårdsverkets ambition att skapa nya sameverkanformer, som präglas av delaktighet och effektivitet, är välkommen. Det är också angeläget att förtydliga vad preciseringarna kommer att innebära för det lokala miljöarbetet på kommunal nivå.

Avslutningsvis vill kontoret erinra om stadens miljöprogram som är under revidering och som kan behöva ses över med utgångspunkt från förändringarna i miljömålsarbetet.

Trafik- och renhållningsnämnden

Trafik- och renhållningsnämnden beslutade den 25 augusti 2011 att som svar på remissen överlämna och återropa trafikkontorets tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av vice ordföranden Emilia Hagberg m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Trafikkontorets tjänsteutlåtande daterat den 20 juli 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Det samlade materialet är mycket omfattande och i vissa delar svårt att tillgodogöra sig. Miljömålsberedningens arbete med etappmålen och naturvårdsverkets regeringsuppdrag har löpt parallellt vilket innebär att mycket underlagsmaterial t.ex. nya bedömningsgrunderna inte har fått genomslag i hela materialet som redovisas. Kontoret har inte haft tidsmässig eller resursmässig möjlighet att i detalj granska det omfattande materialet.

Syftet med det nya miljömålssystemet var bl.a. att förenkla och tydliggöra systemets funktion och förbättra den politiska styrningen och göra det samhällsekonomiskt effektivt. Grunden för miljömålssystemet är det s.k. generationsmålet och dess sju strecksatser, vilka förklarar generationsmåletns innebörd. De 16 miljö kvalitetsmålen anger det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet skall leda till. De tidigare kritiserade delmålen har ersatts med etappmål. Generationsmål och miljö kvalitetsmål samt vissa etappmål beslutas av riksdagen. Miljömålsberedningens betänkande och naturvårdsverkets rapport är den första möjligheten att närmare bedöma hur det nya miljömålssystemet fungerar i praktiken. Kontoret bedömer att det är tveksamt om ambitionen och syftet med att förenkla det nya miljömålssystemet har uppnåtts

Vi anser de föreslagna etappmålen och underlagen till dessa mål är i huvudsak väl underbyggda och uppföljningsbara med tidsangivelser och resultat. I naturvårdsverkets rapport har delmålen som enligt riksdagsbeslut skall ersättas med etappmålen, i stället tillämpas som en ny målnivå, som i rapporten benämns preciseringar. Dessa skall användas för uppföljning av miljö kvalitetsmålen. Preciseringarna har utarbetats av miljö målsansvariga myndigheter och utgörs i stor utsträckning av de tidigare delmålen, men har kompletterats med ytterligare 26 preciseringar så att det totala antalet målangivelser uppgår till 98 stycken. Kontoret anser dessutom att många av preciseringarna går betydligt längre än generationsmålet och de sju strecksatserna och därigenom blir i praktiken omöjliga att uppnå.

I stället för att förenkla och renodla systemet införs en ny nivå som skall utvärderas, vilket knappast underlättar systemets tillgänglighet. Det är angeläget att uppföljningen av miljömålssystemet sker på ett sätt som speglar riksdagsbeslutet. Kontoret menar att det är olämpligt att de statliga myndigheter som har ansvaret för att formulera de nya preciseringarna även har ansvaret för att utvärdera dessa samt även miljö kvalitetsmålen och uppenbarligen även etappmålen efterhand som dessa formuleras. Systemet med denna utformning synes tungrott och svåröverskådligt, dvs samma kritik som riktades mot tidigare systemet.

Kopplingen till miljöarbetet på regional och lokal nivå var bristfälligt i det gamla systemet just beroende på att det nationella miljömålssystemet upplevdes som komplicerat med orealistiska delmål. Kontoret befarar att samma sak upprepas.

Kontoret anser att samhällsekonomiska analyser fortfarande inte tillämpas på sådant sätt som är önskvärt och nödvändigt för att prioritera åtgärder och insatser för en i alla avseenden långsiktigt hållbar utveckling.

Etappmål i miljömålsystemet

Struktur

Kontoret bedömer att den föreslagna planen för införande av etappmål är acceptabel och kan tillstyrkas. Miljömålsberedningens förslag att utforma sex aspekter, i form av kompass som skall stöda avvägningen mellan olika samhällsintressen, bör dock kompletteras med en sjunde aspekt nämligen samhällsekonomiskt kostnadseffektivt. Det är inte rimligt att betrakta miljömålen som en företeelse som står utanför andra samhällsintressen och denna aspekt bör ingå.

Etappmål luftföroreningar

Etappmålen om begränsning av gränsöverskridande luftföroreningar, utsläpp av luftföroreningar från sjöfarten samt åtgärder, aktiviteter för minskade utsläpp från vedpannor kan tillstyrkas. Därutöver föreslås ett antal utredningsuppdrag till myndigheter med syfte att utarbeta underlag till nya etappmål.

Bland uppdragen finns ett uppdrag till transportstyrelsen och naturvårdsverket att skapa etappmål för minskade luftföroreningar från arbetsmaskiner och vägtrafik. Kontoret konstaterar att Stockholm, Göteborg och Malmö samt dåvarande vägverket ställer krav på miljöanpassade arbetsmaskiner och tunga lastbilar i samband med upphandlingar av entreprenader. En uppdatering av dessa krav sker för närvarande där det nybildade trafikverket ingår. Arbetet har medfört att en omställning har skett främst inom storstäderna mot mer miljövänliga fordon och arbetsmaskiner. Skogsnäringen och jordbruket är dock två verksamheter med mycket stor maskinpark som ännu inte påbörjat denna omställning. Beredningen föreslår inget etappmål när det gäller kommuners legala möjligheter att ingripa mot luftföroreningar med hänvisning till pågående arbete inom regeringskansliet i denna fråga. Stockholm stad har ställt sig positiv till att genom lokala trafikföreskrifter få större möjligheter att begränsa utsläpp av förorenande ämnen t.ex. när miljö kvalitetsnormer riskerar överskridas. Kontoret anser att betänkandet i vissa delar överdramatiserar beskrivningen av ämnens hälsopåverkan. I texten beskrivs t.ex. PAH (polyaromatiska kolväten) som den största grupp av cancerogena ämnen som vi känner till i dag. Det finns ett hundratal av denna ämnesgrupp identifierad och i verkligheten är det ett fåtal av dessa är klassade som cancerogena. För den sedan lång tid klassade cancerogena benso(a)pyren ger olika djurförsök olika utfall, men administrativt sätt räknas den som cancerogen.

Etappmål farliga ämnen

Miljömålsutredningens förslag till miljö kvalitetsmålet för giftfri miljö ändrades inte i regeringens proposition för ett effektivare miljöarbete, trots invändningar från flera remissinstanser, bland annat Stockholm stad. Den text som nu gäller innebär att målet utgörs av halter nära noll av naturfrämmande ämnen och bakgrundshalter av naturliga ämnen. Det är inte olika ämnens påverkan på miljön eller människors hälsa som det bedöms och uttrycks i generationsmålet, utan miljö kvalitetsmålet resulterar i stället i en slags nolltolerans för de utpekade ämnena. Detta är i praktiken omöjligt att uppnå i en urban miljö och detta innebär en situation som är samhällsekonomiskt otillfredsställande.

De förslag som miljömålsberedningen lämnar utgår från nollbegreppet och inte generationsmålets skrivningar. Etappmålet om särskilt farliga ämnen innebär att Sverige driver dessa frågor inom EU eller andra internationella forum och verkar för internationella överenskommelser om informationsinsatser, kunskapsuppbyggnad samt införande av nya regelverk för särskilt förorenande ämnen. Det är bra att etappmålen innebär en strävan att nå internationella

överenskommelser och inte ensidiga åtaganden som missgynnar svenska företags konkurrensförmåga eller skapar andra problem.

Beredningen föreslår att regeringen bör ge naturvårdsverket i uppdrag att föreslå etappmål om efterbehandling av förorenade områden inklusive förslag till åtgärder och styrmedel. Grunden för detta anges vara efterbehandlingen hittills bedrivits långsamt eller med bristande målfyllnelse samt kräver stora kostnader. Kontoret delar uppfattningen som förs fram både vad gäller kostnader och tidsmässiga aspekten för efterbehandling av förorenad mark. Det skall observeras att betänkandet endast belyser den statliga finansierade verksamheten som uppgår till storleksordningen 4 miljarder kronor. Till detta skall läggas kommunernas arbete med efterbehandling, där enbart Stockholm stads saneringsverksamhet sedan 1995 uppgår till storleksordningen 2-3 miljarder kronor. Merparten av finansieringen har skett genom att kostnaden påförts bostäder i samband med bostadsbyggande. Beräkningar som utfördes av exploateringskontoret hösten 2007, visar att saneringskostnaden vid exploatering för bostäder i Stockholm normalt var i storleksordningen 20 000 till 150 000 kronor per lägenhet.

Grunden för efterbehandlingsåtgärder som utförs i Sverige utgår från ett antal rapporter s.k. vägledningarna från naturvårdsverket som i detalj beskriver hur ett saneringsprojekt bör utföras. Till grund för vägledningarna ligger en riskbedömningsmodell som bygger på teoretiska exponeringsförhållanden och parametrar satta med stora säkerhetsmarginaler.

Detta sammantaget leder till riktvärden som blir orimligt låga och i princip all mark i stadsmiljö kommer att betraktas som förorenad, vilket medför höga kostnader för bostadsproduktion mm. Kontoret bedömer att nuvarande arbetsmodell måste kompletteras med samhälls-ekonomisk värdering och riskmodellen måste bygga på reella riskvärderingar.

Etappmål avfall

Miljömålsberedningen föreslår konkreta etappmål för att öka resurshushållningen i livsmedelskedjan. Kontoret anser att förslagen kan tillstyrkas, men vill understryka att hela ansvaret inte bör läggas på hushållen. Svinn finns i hela kedjan och det finns betydande mängder matavfall från livsmedelsbutiker som i dag inte samlas in för biogasproduktion. Vår erfarenhet är att hushållens konsumtionsmönster påverkas till stor del av utformning och storlek av förpackningar. I det konkreta arbetet är det också viktigt att beakta skilda förutsättningar som kan finnas i olika kommuner. I storstadskommunerna är det troligt att en större andel av matavfallet uppkommer hos restauranger och storkök och insatserna för att minimera svinet och öka insamlingen bör anpassas därefter. I rapporten nämns att ett ökat tillvaratagande av växtnäring och energi ur matavfallet kan åstadkommas genom att kommuner och myndigheter fortsätter den pågående utvecklingen mot mer biogasproduktion. Kontoret anser att den privata näringen är en viktig aktör i detta sammanhang. Etappmål föreslås gällande återanvändning och materialåtervinning av icke-farligt byggnads och rivningsavfall som skall uppgå till 70 % år 2020. Kontoret konstaterar att en förutsättning för att målet skall kunna uppfyllas är att nuvarande riktlinjer i form av handbok för återvinning, som utarbetats av naturvårdsverket, revideras. Riktlinjerna innebär införande av en omfattande administration och provtagningsförfarande om en verksamhetsutövare vill återanvända schaktade massor vid ett vägbygge. Kostnaden för denna hantering innebär att det inte är ekonomiskt möjligt att återanvända uppschaktade massor och man väljer i stället att köra på deponi och använda jungfruligt material. Trafikkontoret har sedan lång tid arbetat för att bedriva återvinning av schakt och asfaltmassor i staden. Kontoret har dock konstaterat att tillståndsprövningen för den typen av anläggningar för återvinningen är synnerligen komplicerad vilket medför att återvinningen inte är ekonomiskt försvarbar i dagsläget.

Miljömålsberedningen föreslår att regeringen ger naturvårdsverket i uppdrag att utarbeta ett etappmål för ökad återvinning och återanvändning av papper, metall, plast, glas mm från hushåll. Kontoret instämmer i att det är dags att höja målen för återanvändning och materialåtervinning av dessa avfalls slag. Det är viktigt att klargöra att en förutsättning för att kunna kräva en ökad insats från hushållen är att producenterna tar sitt fulla ansvar och erbjuder funktionella, lättillgängliga insamlingssystem som med fördel är integrerade med övriga in-

samlingsystem för avfall. Den aktuella typen av avfall uppkommer till stor del hos verksamhetsutövare, varför denna grupp bör inkluderas i målarbetet.

Miljömålen på ny grund

Naturvårdsverkets uppdrag består av tre olika delar:

- * Slutredovisning av delmålen
- * En uppföljning och redovisning av utvecklingen mot miljö kvalitetsmålen utifrån de omarbetade preciseringarna och den nya bedömningsgrunden
- * En översyn av miljö kvalitetsmålen preciseringar

Eftersom delmålen kommer att utgå ur systemet finner kontoret ingen anledning att kommentera denna delrapport från naturvårdsverket. Vi lämnar också bara allmänna synpunkter på övriga deluppdrag då redovisningen är mycket omfattande och detaljrik.

Kontoret inser att de tre uppdragen har varit svåra att genomföra på ett systematiskt sätt särskilt eftersom de två senare uppdragen har drivits samtidigt och resultaten är beroende av varandra. Till detta kommer att miljömålsberedningens arbete är nära sammankopplat med naturvårdsverkets uppdrag. Detta har sannolikt bidragit till att resultatet uppfattas som svåröverskådligt. Översynen av miljö kvalitetsmålen preciseringar har i praktiken inneburit att de tidigare delmålen har övergått till preciseringar vars syfte är att tjäna som bedömningsgrund för utvärdering d.v.s. samma funktion som de tidigare delmålen. Ett problem med de tidigare delmålen uppstod vid tillsyn eller tillståndsprövning enligt miljöbalken när myndigheter ställde väsentligt högre krav med hänvisning till delmålen i miljö målssystemet. Det är angeläget att den formella statusen för de nya preciseringarna klarläggs. Det är uppenbarligen så att olika ansvariga myndigheter inom miljö målssystemet har utarbetat de preciseringar som man anser skall tillföras respektive miljö kvalitetsmål. Detta har inneburit att antalet preciseringar varierar mellan 2 och 11 stycken, vilket innebär risk för ojämnavikt i systemet. Det förefaller som att de nya bedömningsgrunderna inte har slagit igenom i arbetet med preciseringarna, vilket medför risk för oklarheter vid uppföljningen. Kontoret anser i likhet med tidigare remissvar att preciseringarna (tidigare delmål) av miljö kvalitetsmålen för giftfri miljö och frisk luft bör ses över. Preciseringarna innebär avsevärda skärpningar av de juridiskt bindande miljö kvalitetsnormerna som redan i dag innebär betydande problem i urbana miljöer. När det gäller PM10 bedömer kontoret att det saknas förutsättningar att nå en haltmässig halvering i förhållande till nu gällande miljö kvalitetsnorm, vilket preciseringen innebär.

Kontoret konstaterar att de nya bedömningsgrunderna medför en mer positiv syn på hur miljö tillståndet har utvecklats genom åren och belyser förutsättningarna att nå målen på ett mer realistiskt sätt.

Stockholm Vatten AB

Stockholm Vatten AB:s tjänsteutlåtande daterat den 23 augusti 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Vi bedömer att tyngdpunkten i dessa rapporter inte ligger i de redovisade resultaten utan snarare i den ändrade arbetsmetodiken och strukturen i miljö målsarbetet.

Vi avstår därför att kommentera Naturvårdsverkets bedömning av måluppfyllelse. En sammanfattande uppföljning av miljö målen ur *Naturvårdsverkets Rapport Miljö målen på ny Grund (Rapport 6420)* redovisas i **Bilaga 1**.

Mycket tid i miljö målsarbetet har ägnats åt struktur- och organisatoriska frågor. Myndigheter och arbetsgrupper har skapats och ändrats, och det har varit oklart med gränsdragningar mellan statliga och kommunala myndigheter - vem som råder över mål och åtgärder (kostnader). I och med att preciseringarna utvecklas finns det möjligheter att göra rollfördelningen i miljö arbetet tydligare, en möjlighet som skall utnyttjas.

Under resans gång har insikten ökat om att alla mål inte går att nå, eller kan mätas med kända och etablerade metoder. Betydelsen av yttre påverkan blir också allt mer påtaglig, vilket försvårar frågan om vem som har ansvar för god ekologisk och kemisk status (enligt miljökvalitets- och gränsvärdesnormer). I slutändan är det dock regeringen som har ansvaret, ansvarsfrågan skall inte hindra att åtgärder vidtas för att generationsmålet skall uppnås.

Behovet av internationellt, särskilt EU- samarbete är tydligt, inte minst för målet

” Giftfri Miljö”. En uppskattning som ofta anges är att över 100 000 kemiska ämnen används kommersiellt globalt. Totalt omkring 143 000 ämnen har förregistrerats hos EU:s kemikaliemyndighet Echa i enlighet med den europeiska kemikalielagstiftningen Reach. Bland dessa ämnen finns både naturligt förekommande och sådana som skapats av människan.

Vårt dricksvatten är inte den primära källan för exponering, utan kemikalierna intas i huvudsak genom, livsmedel, läkemedel, hudvårdsprodukter eller luften, för att slutligen via dag- eller avloppsvatten nå recipienten.

Kemiska produkter blir mer komplexa och analysmetoder blir allt mer utvecklade och känsliga vilket innebär att allt fler kemiska ämnen kan detekteras i miljön inklusive vattentäkter och dricksvatten. Det är inte säkert att vår miljö har försämrats genom att nya produkter eller nya användningsområden skapas, många miljöfarliga ämnen har fasats ut, det gäller dock att kunna hantera det informationsflöde som mycket känsliga analysmetoder och ökade produktkunskaper skapar.

Föreslagna etappmål och preciseringar inom målet Giftfri Miljö är ämnade att driva på arbetet med en samlad risk- och gränsvärdesbedömning särskilt etappmål 8.4.2 ”Etappmål om kunskap om ämnens hälso- och miljöegenskaper”, vi anser att det är nödvändigt.

För att uppnå målet krävs en betydande metodutveckling. Här är fördelen med ett internationellt samarbete uppenbar. Sammantaget anser vi att ansatsen med etappmål (*Etappmål i Miljömålssystemet (SOU 2011:34)*) och arbetet med preciseringar och ny bedömningsgrund (*Naturvårdsverkets Rapport Miljömålen på ny Grund (Rapport 6420)*) kommer att förbättra den framtida uppföljningen och göra det möjligt att tydliggöra olika aktörers ansvar.

RESERVATIONER MM.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Reservation anfördes av Katarina Luhr m.fl. (MP) som föreslår att miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att i huvudsak godkänna förvaltningens svar på remissen, samt att i övrigt anför följande.

Det är beklagligt att regeringens hantering av miljömålssystemet minskat möjligheten att nå det övergripande målet, att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. Miljömålsberedningen lägger enbart fram ett fåtal konkreta etappmål på ett fåtal områden. Det är tydligt att detta inte kommer att räcka för att snabba upp miljöarbetet i en sådan takt att generationsmålet och miljö kvalitetsmålen kan nås. Med miljömålsberedningens förslag kommer det att dröja flera år innan en heltäckande uppsättning etappmål kan presenteras vilket gör att tiden till generationsmålet är för kort för att målet ska kunna nås. För Stockholm finns några områden där det skulle ha varit särskilt välkommet med konkreta etappmål från Miljömålsberedningen:

Luftföroreningar från vägtrafiken och arbetsmaskiner. I Stockholm är trafiksektorns stora bidrag till luftföroreningar och klimatpåverkan väl kända. Det är därför beklagligt att beredningen inte formulerat ett konkret etappmål på detta område som kan driva utvecklingen framåt. Både miljön och människors hälsa riskerar att skadas i onödan under tiden frågan utreds vidare.

Utökade möjligheter för kommuner att ingripa mot luftföroreningar. Problemen med stadsluften är ibland annat Stockholm så akuta att åtgärder behöver sättas in omedelbart. Sverige är nyligen fällt av EU-domstolen på grund av oförmågan att uppfylla miljö kvalitetsnormerna för luft. Ur Stockholms synvinkel borde beredningen till exempel ha föreslagit möjligheter för kommunerna att införa Miljözoner och att ta ut dubbdäcksavgifter som visat sig bidra till lägre partikelhalter i Norska städer.

Sanering av förorenad mark. Här kommer regeringen inte fram med något samlat förslag trots att det är uppenbart att dagens saneringstakt är långt ifrån tillräcklig. Utan ytterligare ekonomiska resurser kommer vi särskilt i städer som Stockholm att lämna över många förorenade områden till kommande generationer, i strid med generationsmålet. Beredningen borde ha lagt fram ett förslag som håller saneringsarbetet uppe i en sådan takt att miljömålet om en giftfri miljö kan nås.

Särskilt uttalande gjordes av Rana Carlstedt m.fl. (S) enligt följande.

Vi delar förvaltningens uppfattning att miljömålsberedningens förslag till etappmål endast täcker in en liten del av de tidigare delmålen och delar också farhågorna att det kommer att ta mycket lång tid innan miljömålssystemet har kompletterats med konkreta etappmål som täcker in alla delar av miljö kvalitetsmålen. Därutöver vill vi anför följande: Regeringen har prioriterat ned miljö målsarbetet trots att systemet med miljö kvalitetsmål uppskattats mycket av kommuner och länsstyrelser. Regeringen har inte heller velat ta tillvara de strukturer som visat sig fungera mycket bra som till exempel Miljö målsrådet. Regeringen hela hantering av miljö målen visar att man inte förstått poängen med arbetet med miljö målen och fördelarna med en bred förankring.

Särskilt uttalande gjordes av Stellan F Hamrin (V) enligt följande.

Miljömålssystemet är ett unikt system för att styra främst myndigheters arbete mot gemensamma mål för allt miljöarbete samtidigt som systemet bidrar till att utveckla företags och allmänhetens insyn och kunskap. Systemet är uppskattat av alla myndigheter och utgör idag basen för allt miljöarbete. Som alla generella system finns i vissa avseenden inbyggda problem och ett behov av förbättringar har funnits i vissa avseenden. Det sätt som denna förändring sker på har emellertid inneburit allvarliga försämringar genom bristen på nya del/etappmål och inkonsekvenser mellan olika miljömål till följd av att arbetet med de olika miljömålen inte samordnats. Vi delar de kritiska synpunkter som förvaltningen fört fram och efterlyser ett nytt och samordnat arbete med att snarast ta fram nya etappmål inom alla olika miljömål. Vi anser också att flera av de nya etappmålen vad gäller det internationella arbetet är otydliga och inte tillräckligt långtgående.

Stadsbyggnadsnämnden

Reservation anfördes av Tobias Olsson (MP) med hänvisning till sitt förslag till beslut enligt följande.

Att stadsbyggnadsnämnden beslutar att avslå kontorets förslag till beslut, samt att därutöver anför: Det nya miljömålssystemet kommer inte att öka möjligheterna att nå miljömålen, tvärtom riskerar arbetet att bli mer ofokuserat och målbilden blir otydligare. Stadsbyggnadskontoret borde i sitt remissvar fokusera på hur miljömålet Bebyggd Miljö ska uppnås i en tätbebyggd miljö.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Tomas Rudin m.fl. (S) och Maria Hannäs m.fl. (V) enligt följande.

Miljömålssystemet är ett unikt system för att styra främst myndigheters arbete mot gemensamma mål för allt miljöarbete samtidigt som systemet bidrar till att utveckla företags och allmänhetens insyn och kunskap. Systemet är uppskattat av alla myndigheter och utgör idag basen för allt miljöarbete. Som alla generella system finns i vissa avseenden inbyggda problem och ett behov av förbättringar har funnits i vissa avseenden. Det sätt som denna förändring sker på har emellertid inneburit allvarliga försämringar genom bristen på ny-adel/etappmål och inkonsekvenser mellan olika miljömål till följd av att arbetet med de olika miljömålen inte samordnats. Vi delar de kritiska synpunkter som förvaltningen fört fram och efterlyser ett nytt och samordnat arbete med att snarast ta fram nya etappmål inom alla olika miljömål. Vi anser också att flera av de nya etappmålen vad gäller det internationella arbetet är otydliga och inte tillräckligt långtgående.

Trafik- och renhållningsnämnden

Reservation anfördes av vice ordföranden Emilia Hagberg m.fl. (MP) med hänvisning till sitt förslag enligt följande.

Att avslå kontorets förslag till beslut och därutöver anför: Kontoret har ett förslag till remissvar som i stora delar behandlar frågor som inte ligger inom kontorets kompetens. Det ankommer inte på trafikkontoret att bedöma hur miljömål ska värderas gentemot andra samhällsmål, eller vilka målnivåer av miljöstörande ämnen som är realistiska. I några bitar har kontoret yttrat sig om frågor inom sin kompetens, t.ex. angående hur miljömålen ska uppnås i en tätbebyggd miljö, samt hur luftkvalitetsnormer ska uppnås. Det är på dessa frågor remissvaret ska fokusera, och de delarna hade kunnat utvecklas. Det är också bra att kontoret pekar

på inkonsekvenser mellan olika delar av det nya miljömålssystemet. Det nya miljömålssystemet har inte ökat möjligheterna att nå miljömålen, tvärtom riskerar arbetet att bli mer ofokuserat och målbilden blir otydligare. Det gör att miljöarbetet i Sverige riskerar att bli mindre ambitiöst, vilket också lyfts fram av t ex Naturskyddsföreningen.